

VALTUUTETTU LAURA SOFIA LAKSON TÄYDENTÄVÄ SELVITYS PELKOSENNIEMEN KUNNANHALLITUKSELLE

Tämän täydentävän selvityksen olen laatinut sen jälkeen, kun lisäselvityksen erityisestä tarpeellisuudesta on keskusteltu ja kirjelmöity vt. kunnanjohtaja Mikko Merikannon sekä oikeustieteen tohtori Matti Tolvasen kanssa.

Täydentävän selvityksen tarkoituksena on mahdollistaa asian kokonaisvaltainen arviointi siten, että myös oma näkemykseni ja vastaukseni niihin seikkoihin, joita Matti Tolvasen lausunnossa sekä hänen kunnanhallituksen kokouksessa Teams-yhteydellä esittämissään lisälausumissa on käsitelty, tulevat asianmukaisesti huomioon otetuiksi.

Katson, että minua olisi tullut kuulla myös Tolvasen lausunnosta ja hänen kokouksessa esittämistään täydentävistä näkemyksistä ennen asian ratkaisemista. Tolvasen oman vastauksen perusteella hänen arvionsa olisi voinut muodostua toisenlaiseksi, mikäli olisin antanut asiassa oman vastaukseni ennen hänen lopullista arviotaan.

Avustajani on tämän jälkeen keskustellut asiasta tutkinnanjohtajan kanssa. Tämän perusteella olemme päätyneet siihen, että vastaukset on syytä toimittaa siitä huolimatta, että osa asiakirja-aineistosta liittyy vireillä olevaan esitutkintaan. Näin mahdollistetaan se, että oikeustieteen tohtori Matti Tolvanen voi arvioida asiaa kokonaisuutena myös minun selvitykseni ja vastaukseni perusteella.

Koska kyse on hallintolain mukaisen kuulemisen toteuttamisesta myös Tolvasen lausunnon osalta, annan hänen lausunnostaan erikseen oman lausumani.

Mahdolliset oikaisuvaatimukset ja niihin liittyvät muut oikeudelliset kysymykset arvioidaan erikseen niille säädetyssä määräajassa, joka päättyy 3.9.2026.

SEURAAVASSA VASTAUKSENI ESITETTYIHIN KYSYMYKSIIN

1. Kunnanjohtajan ja hyvinvointijohtajan valintoja koskevien valitusasioiden käsittely ja oikeudenkäyntikulut

Kunnanhallituksen selvityspyynnössä kysytään toimintani perusteita hyvinvointijohtajan valintaa koskevan valitusasian ja siihen liittyvien oikeudenkäyntikulujen käsittelyssä.

Kysymyksenasettelussa annetaan lisäksi merkitystä sille, että Markku Kallion oikeudellisena avustajana hänen valitusasiassaan toimi Matti Torvinen.

Selvityspyynnön lähtökohtaa on tältä osin tarpeen oikaista. Tarkoitukseni ei ollut ajaa Markku Kallion eikä hänen oikeudellisen avustajansa Matti Torvisen taloudellista etua. Kyse oli ensinnäkin siitä, oliko perusteltua vaatia yksityiseltä kuntalaiselta korvausta kunnan omien viranhaltijoiden valitusasian johdosta tekemästä työstä, ja toiseksi siitä, saako uusi kunnanhallitus arvioida edellisellä valtuustokaudella muodostettua kunnan kantaa uudelleen.

Kunnan ”laskussa” oli kyse kunnan omien viranhaltijoiden työstä

Asian arvioinnissa on ensin täsmennettävä, mitä kunnanhallituksen 2.3.2026 §:ssä 82 käsitellyllä laskulla tai kuluselvityksellä tarkoitettiin.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus oli 17.2.2026 pyytänyt Pelkosenniemen kuntaa esittämään ”laskun tai muun yksilöidyn selvityksen vaadittavien oikeudenkäyntikulujen määrästä ja niiden perusteesta” 3.3.2026 mennessä.

Hallinto-oikeus ei siis ollut määrännyt Markku Kalliota maksamaan kyseistä summaa eikä hyväksynyt kunnan oikeudenkäyntikuluvaatimusta. Hallinto-oikeus pyysi kuntaa yksilöimään kunnan jo esittämän vaatimuksen.

Kunnan oma valmistelu kertoo lisäksi yksiselitteisesti, mistä vaaditut kustannukset muodostuivat:

”Kunnan oikeudenkäyntikuluihin on laskettu vain asiasta aiheutuneet välittömät työtunnit ja niistä aiheutuneet palkkakustannukset sivukuluineen.”

Kyse oli siis Pelkosenniemen kunnan omien viranhaltijoiden työtunneista sekä niiden palkka- ja sivukuluista, joita kunta halusi vaatia yksityiseltä muutoksenhakijalta Markku Kalliolta.

Tämä tosiseikka on koko selvityspyynnön arvioinnissa olennainen.

Kyse ei ollut siitä, että kunta olisi ollut maksamassa Markku Kalliolle tai Matti Torviselle jotakin. Rahavirta oli päinvastainen: kunta pyrki saamaan Markku Kalliolta korvausta oman henkilöstönsä tekemästä työstä.

Oikeudenkäyntikuluja koskevalle kannalleni oli oikeudellinen peruste

Valittaminen hallintoasioissa on lähtökohtaisesti maksuton oikeusturvakeino, eikä laissa ole säännöstä, joka oikeuttaisi kunnan perimään valittajalta viranhaltijoiden valituksen johdosta tekemästä työstä aiheutuneita kustannuksia, kunnalla ei ole toimivaltaa esittää tai periä tällaista maksua. Tällainen vaatimus olisi hallintoprosessilain, kuntalain sekä vakiintuneen korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännön vastainen ja johtaisi käytännössä kuntalaisten muutoksenhakuoikeuden perusteettomaan rajoittamiseen.

Korkein hallinto-oikeus on johdonmukaisesti todennut, että viranomaisen omista hallinnollisista toimista ei synny valittajalle korvattavia oikeudenkäyntikuluja.

KHO 2020:46 KHO totesi, että kunnalle ei syntynyt valittajalta perittäviä oikeudenkäyntikuluja, vaikka valitus hylättiin. Viranhaltijoiden työ katsottiin kuuluvan viranomaisen normaaliin tehtäväalaan, eikä valittajalle voitu määrätä korvausvelvollisuutta.

Lisäksi KHO:n yleinen linja (mm. KHO 2017:88, KHO 2011:69) on, että hallintovalituksessa kulujen korvaaminen on **poikkeuksellista** ja edellyttää erityisiä perusteita, joita viranhaltijoiden työ ei täytä.

Kunnan omassakin valmistelussa tunnistettiin asiaan sovellettava oikeudellinen kynnys.

Kunnanhallitus oli 13.2.2025 §:ssä 39 esittänyt, että valittajan tulisi korvata kunnan oikeudenkäyntikuluja. Maaliskuussa 2026 valmistelutekstiin kirjattiin nimenomaisesti, että hallinto-oikeuden harkinnan varaan jää, onko valittaja esittänyt ilmeisen perusteettoman vaatimuksen, jolloin korvausvelvollisuus voi syntyä.

Tämä perustuu oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 3 momenttiin. Sen mukaan yksityinen asianosainen voidaan velvoittaa korvaamaan viranomaisen oikeudenkäyntikuluja vain, jos yksityinen asianosainen on esittänyt ilmeisen perusteettoman vaatimuksen.

Kysymys ei siten ollut siitä, voidaanko kunnan viranhaltijoiden työaika laskennallisesti muuttaa euromääräiseksi kustannukseksi. Ratkaisevaa oli ensin se, täytyikö ylipäättään laissa säädetty poikkeuksellisen korkea edellytys yksityisen muutoksenhakijan velvoittamiselle korvaamaan viranomaisen oikeudenkäyntikuluja.

Olin jo 25.2.2026 ennen asian ratkaisemista kirjallisesti tuonut vt. kunnanjohtajan ja talous- ja hallintopäällikön tietoon näkemykseni siitä, että valituksen johdosta tehtävä valmistelu, lausuntojen antaminen ja selvitysten laatiminen kuuluvat lähtökohtaisesti viranomaisen

normaaleihin tehtäviin eikä tällaista virkатыötä voida sellaisenaan muuttaa kuntalaiselta perittäväksi kustannukseksi.

Kyse oli siten oikeudellisesta arviosta kunnan esittämän kuluvaatimuksen perusteista, ei Markku Kallion suosimisesta.

Kallion valituksessa oli esitetty yksilöityjä oikeudellisia perusteita

Myös itse valituksen sisältö on merkityksellinen arvioitaessa sitä, miksi oikeudenkäyntikuluvaatimukseen oli perusteltua suhtautua harkiten.

Kunnan oman asiakirjan mukaan Kallio oli valituksessaan vedonnut muun muassa perustuslain 125 §:n 2 momentin nimitysperusteisiin, tasa-arvon loukkaamiseen, ansiovertailun puutteisiin sekä siihen, että valintaan oli osallistunut esteellinen henkilö.

Kunnan oma rekrytointia koskeva valmistelu puolestaan toteaa, että kärkihakijoiden ansioita on vertailtava keskenään eikä riittävää ole se, että päätöksessä selostetaan ainoastaan valitun henkilön ansioita ja soveltuvuutta.

Näistä seikoista ei tietenkään vielä seuraa, että Kallion valitus olisi tullut hyväksyä. Ne kuitenkin osoittavat, että valituksessa oli esitetty yksilöityjä oikeudellisia perusteita.

Tämän vuoksi oli perusteltua arvioida erikseen, oliko käsillä sellainen ilmeisen perusteeton vaatimus, jonka perusteella yksityinen kuntalainen voitaisiin poikkeuksellisesti velvoittaa korvaamaan viranomaisen oikeudenkäyntikuluja.

Asia haluttiin avoimesti uuden kunnanhallituksen käsiteltäväksi

Toimintani tarkoituksena ei ollut ratkaista asiaa puheenjohtajana itse eikä ohittaa kunnanhallitusta. Asiakirja-aineisto osoittaa päinvastaista.

Jo 20.2.2026 ilmoitin vt. kunnanjohtajalle ja kunnanhallituksen varapuheenjohtajalle, että hyvinvointijohtajan valintaa koskeva asia voidaan käsitellä seuraavassa kunnanhallituksen kokouksessa. Samalla pyysin selvitystä siitä, mitä aineistoa hallinto-oikeudelle oli jo toimitettu, ja nostin esille valmisteluun liittyviä kysymyksiä.

Vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto ilmoitti puolestaan 24.2.2026, että hallinto-oikeuden pyytämät oikeudenkäyntikuluja koskevat lisäselvitykset olivat tulossa kunnanhallituksen

käsiteltäväksi ja että lisääikaa oli pyydetty sitä varten, että kunnanhallitus voisi halutessaan ottaa niihin vielä kantaa.

Kun toimitin 25.2.2026 kirjallisen näkemykseni, vt. kunnanjohtaja ilmoitti 26.2.2026 ottaneensa kommenttini ”soveltuvien osin huomioon” ennen lopullisen esityslistan valmistumista.

Menettely oli siten avointa, kirjallisesti dokumentoitua puheenjohtajan ja viranhaltijajohdon välistä keskustelua. Tavoitteena oli nimenomaan asian saattaminen toimivaltaisen toimielimen käsiteltäväksi.

Uudella kunnanhallituksella oli perusteltu syy arvioida aikaisemman valtuustokauden kantaa Oikeudenkäyntikulujen lisäksi asiassa oli toinen, tästä erillinen poliittinen ja demokraattinen ulottuvuus.

Kunnanjohtajan ja hyvinvointijohtajan valinnat sekä niitä koskevat kunnan aikaisemmat kannat olivat muodostuneet edellisellä valtuustokaudella.

Tämän jälkeen järjestetyt kuntavaalit muuttivat valtuuston poliittista kokoonpanoa merkittävästi.

Pidin tämän vuoksi olennaisena, että uusi kunnanhallitus saa avoimesti arvioida, onko se edelleen samaa mieltä edellisen valtuustokauden aikana muodostetusta kunnan kannasta vai ovatko asian arvioinnin perusteet muuttuneet.

Tavoitteena oli avoin ja rehti poliittinen keskustelu. En ollut ratkaisemassa kunnanhallituksen kantaa sen puolesta, vaan halusin, että uusi kunnanhallitus muodostaa itse oman kantansa.

Jos uusi kunnanhallitus olisi katsonut, että aikaisempaa kantaa ei ollut syytä muuttaa, kanta olisi säilynyt.

Jos kunnanhallitus olisi puolestaan arvioinut asian toisin, olisi tämän jälkeen tullut ratkaista, edellyttääkö kannan muuttaminen asian saattamista valtuuston käsiteltäväksi. Tämä oli erityisen merkityksellistä, koska hyvinvointijohtajan valinnan oli tehnyt nimenomaan kunnanvaltuusto. Kunnan asiakirjan mukaan valtuusto päätti 29.11.2024 §:ssä 97 valita hyvinvointijohtajan, ja hallintosäännön mukaan valtuusto valitsee kunnanjohtajan ja toimialajohtajat.

Kyse oli siten normaalista kunnallisesta poliittisesta arvioinnista siitä, ovatko edellisellä valtuustokaudella muodostetun kannan perusteet edelleen voimassa uuden valtuustokauden alettua.

Valtuutettujen välinen keskustelu kuului normaaliin poliittiseen toimintaan

Selvityspyynnössä annetaan merkitystä myös keskustelulleni toisen valtuutetun kanssa ja henkilöä on kuvattu puoluetoveriksi.

Tämä on syytä oikaista.

Kyse oli kahden valtuutetun välisestä keskustelusta kunnassa vireillä olevista ja jo julkisuudessa käsitellyistä asioista. Kyseinen henkilö ei ollut puoluetoveri, koska osallistui vaaleihin sitoutumattomana Keskustan listalla. Asialla on eri merkitys, kuin selvityspyynnön ilmaisu antaa ymmärtää.

Poliittiseen päätöksentekoon kuuluu olennaisena osana se, että luottamushenkilöt keskustelevat keskenään vireillä olevista asioista, niiden oikeudellisesta ja poliittisesta merkityksestä sekä siitä, millaisen kannan toimielimen olisi perusteltua muodostaa.

Kahden valtuutetun keskustelu ei ole viranhaltijalle annettu määräys, kunnanhallituksen päätös eikä yksin käytettyä julkista valtaa.

Normaalia poliittista keskustelua ei tule jälkikäteen rinnastaa viranhaltijavalmisteluun puuttumiseen.

Matti Torvinen toimi Markku Kallion oikeudellisena avustajana

Matti Torvisen asema on tässä asiassa pidettävä täsmällisesti erillään omasta toiminnastani.

Käytettävissä olevasta aineistosta ei ilmene, että Matti Torvinen olisi nyt arvioitavana olevien helmikuun–maaliskuun 2026 tapahtumien aikana toiminut minun oikeudellisena avustajanani.

Torvisen tässä asiassa dokumentoitu rooli oli se, että hän toimi Markku Kallion oikeudellisena avustajana Kallion omassa valitusasiassa.

Markku Kalliolla oli oikeus käyttää omassa asiassaan valitsemaansa oikeudellista avustajaa. Hallintolain 12 §:n mukaan hallintoasiassa saa käyttää asiamiestä ja avustajaa.

Torvinen ei ollut tässä asiassa Pelkosenniemen kunnan päätöksentekijä, asian valmistelija eikä kunnan laskuttaja.

Hän avusti Markku Kalliota ja laskutti oikeudellisesta työstä omaa päämiestään Markku Kalliota.

Tällä on erityinen merkitys nyt, kun kunnan oma asiakirja osoittaa, mistä kunnanhallituksen käsittelemässä kuluselityksessä oli kysymys. Kunnan vaatimus muodostui kunnan omien viranhaltijoiden työtunneista ja niistä aiheutuneista palkkakustannuksista sivukuluineen.

Torvisen palkkiolla ei siten ollut mitään yhteyttä kunnan laskemaan oikeudenkäyntikuluvaatimukseen.

Kyseessä olivat kokonaan eri oikeussuhteet:

1. Pelkosenniemen kunta → Markku Kallio: kunnan vaatimus saada Kalliolta korvausta omien viranhaltijoidensa työstä.
2. Markku Kallio → Matti Torvinen: Kallion oman oikeudellisen avustajan palkkio tämän antamasta oikeudellisesta avusta.

Näitä ei voida oikeudellisesti sekoittaa toisiinsa.

Kansalaisen oikeudellisen avustajan henkilöllisyyttä ei voida käyttää Laksoa vastaan

Pidän tämän vuoksi ongelmallisena selvityspyynnön kysymyksenasettelua, jos Matti Torvisen toimimista Markku Kallion oikeudellisena avustajana käytetään perusteena epäillä minun toimintani tarkoitusperiä.

Markku Kalliolla oli oikeus käyttää valitsemaansa oikeudellista avustajaa. Tätä oikeutta ei voida ilman konkreettista näyttöä jostakin tosiasiallisesta sidonnaisuudesta kääntää Kalliota tai kokonaan toista henkilöä vastaan.

Kallion oikeudellisen avustajan henkilöllisyydestä ei voida päätellä, että minä olisin toiminut Kallion tai Torvisen taloudelliseksi eduksi.

Tällainen väite edellyttäisi konkreettista näyttöä siitä, mikä yhteys Torvisen Kalliolta saamaan toimeksiantoon olisi ollut minun kunnanhallituksen puheenjohtajana tekemiini toimiin.

Sellaista yhteyttä käytettävissä oleva asiakirja-aineisto ei osoita.

Päinvastoin aineisto osoittaa, että esitin oman kantani kirjallisesti suoraan vt. kunnanjohtajalle ja talous- ja hallintopäällikölle jo ennen kunnanhallituksen kokousta ja perustelin kantani oikeudellisesti.

Markku Kallio oli asianosainen, Matti Torvinen oli Kallion oikeudellinen avustaja ja minä olin kunnanhallituksen puheenjohtaja. Nämä kolme oikeudellisesti erillistä asemaa on pidettävä erillään.

Jos Torvinen on myöhemmin ryhtynyt avustamaan minua muissa asioissa, myöhempää toimeksiantosuhdetta ei voida myöskään projisoida taaksepäin helmikuun–maaliskuun 2026 tapahtumiin. Arvioinnin tulee perustua tapahtuma-aikana vallinneisiin tosiseikkoihin ja oikeussuhteisiin.

Vertailu Pekka Nymanin maakauppa-asiaan ei osoita epäasiallista tarkoitusta

Selvityspyynnössä verrataan hyvinvointijohtajan valitusasiaa myös Pekka Nymanin maakauppaa koskevaan valitukseen ja kysytään, miksi sitä ei vaadittu samalla tavalla erilliseksi pykäläksi.

Asiat eivät olleet keskenään samanlaisia.

Kunnanjohtajan ja hyvinvointijohtajan valinnat koskivat kunnan keskeisiä johtavia viranhaltijoita. Niitä koskeva poliittinen tahdonmuodostus oli tapahtunut edellisellä valtuustokaudella, minkä jälkeen kuntavaalit olivat olennaisesti muuttaneet valtuuston kokoonpanoa.

Hyvinvointijohtajan kohdalla kunnan asiakirjat osoittavat lisäksi, että kyse oli valtuuston tekemästä henkilövalinnasta.

Tästä syntyi uuden valtuustokauden alettua perusteltu kysymys siitä, oliko uuden kunnanhallituksen poliittinen ja oikeudellinen arvio asiasta sama kuin aikaisemmallalla valtuustokaudella muodostettu kanta.

Yksittäiseen maakauppaan liittyvässä valitusasiassa ei ollut vastaavaa kunnan johtavien viranhaltijoiden valintaan ja uuden valtuustokauden poliittiseen tahdonmuodostukseen liittyvää ulottuvuutta.

Asioiden erilainen käsittely perustui siten niiden asialliseen erilaisuuteen, ei valittajien henkilöllisyyteen.

Johtopäätös

En hyväksy selvityspyynnön lähtökohtaa, jonka mukaan olisin pyrkinyt vaikuttamaan asian valmisteluun kunnan vahingoksi tai Markku Kallion taikka Matti Torvisen taloudelliseksi eduksi.

Kunnan oma asiakirja osoittaa ensinnäkin, että kunnanhallituksen 2.3.2026 §:ssä 82 käsitellyssä kuluselvityksessä oli kysymys kunnan omien viranhaltijoiden välittömistä työtunneista ja niistä aiheutuneista palkkakustannuksista sivukuluineen.

Hallinto-oikeus ei ollut määrännyt Kalliota maksamaan näitä kustannuksia, vaan oli pyytänyt kuntaa yksilöimään jo esittämänsä vaatimuksen. Kunnan omassakin valmistelussa todettiin, että hallinto-oikeuden ratkaistavaksi jäi, oliko kysymys hallintoprosessilain 95 §:ssä tarkoitetusta ilmeisen perusteettomasta vaatimuksesta.

Minulla oli siten perusteltu oikeudellinen syy nostaa esille kysymys siitä, oliko yksityiseltä kuntalaiselta ylipäättään perusteltua vaatia kunnan oman henkilöstön normaaliin virkatyöhön liittyviä palkka- ja sivukuluja oikeudenkäyntikuluina.

Toiseksi toimintani oli ennakolta avointa ja dokumentoitua. Ilmoitin jo 20.2.2026 haluavani asian kunnanhallituksen käsiteltäväksi. Vt. kunnanjohtaja ilmoitti itse 24.2.2026 pyytäneensä hallinto-oikeudelta lisääaikaa, jotta kunnanhallitus voisi halutessaan ottaa asiaan kantaa. Esitin 25.2.2026 kirjallisesti oikeudelliset perusteeni, ja vt. kunnanjohtaja ilmoitti seuraavana päivänä ottaneensa kommenttini soveltuvien osin huomioon.

Kolmanneksi kunnanjohtajan ja hyvinvointijohtajan valintoja koskevat kunnan aikaisemmat kannat olivat muodostuneet edellisellä valtuustokaudella. Uudet kuntavaalit olivat muuttaneet valtuuston poliittista kokoonpanoa olennaisesti. Pidän normaalina kunnallisena demokratiana sitä, että uusi kunnanhallitus saa avoimesti keskustella ja muodostaa oman kantansa siitä, ovatko aikaisemman kannan perusteet edelleen voimassa.

Neljänneksi Matti Torvisen yhdistäminen tähän arvioon ei perustu kunnanhallituksen 2.3.2026 §:ssä 82 käsitellyn laskun sisältöön. Torvinen ei ollut laskun laatija, kunnan laskuttaja eikä sen maksunsaaja. Kunnan vaatimus koski kunnan omien viranhaltijoiden työtä. Torvinen puolestaan avusti Markku Kalliota tämän omassa asiassa ja laskutti omaa päämiestään.

Kallion oikeus käyttää valitsemaansa oikeudellista avustajaa ei muodosta perustetta epäillä Lakson toimintaa. Käytettävissä olevasta aineistosta ei myöskään ilmene, että Torvinen olisi tapahtumana aikana toiminut Lakson avustajana.

Kokonaisuutena kyse oli kunnan oikeudellisen aseman arvioimisesta, yksityisen muutoksenhakijan oikeusturvasta, uuden kunnanhallituksen demokraattisesta tahdonmuodostuksesta sekä normaalista poliittisesta arvioinnista siitä, olivatko edellisellä valtuustokaudella muodostetun kannan perusteet edelleen voimassa.

Asiakirja-aineisto ei tue väitettä siitä, että tarkoituksena olisi ollut suosia Markku Kalliota, ajaa Matti Torvisen taloudellista etua tai puuttua lainvastaisesti viranhaltijavalmisteluun.

2. Kunnanhallituksen enemmistön vaatimukset ylimääräisten kokousten koollekutsumisesta

Kunnanhallitus pyytää minulta selvitystä siitä, millä perusteella ylimääräisiä kunnanhallituksen kokouksia ei kutsuttu koolle kunnanhallituksen enemmistön esittämällä tavalla sekä miten arvioin tässä yhteydessä avustajani välityksellä esitettyjä huomautuksia mahdollisesta virka-, rikos- ja vahingonkorvausvastuusta.

Menettelyäni ei voida arvioida pelkästään kysymyksenä siitä, onko kunnanhallituksen enemmistö pyytänyt kokousta ja olenko puheenjohtajana jättänyt tämän pyynnön toteuttamatta. Ensimmäinen on arvioitava, ketkä kokousta vaativat, mikä heidän oma asemansa oli juuri käsiteltävässä asiakokonaisuudessa ja muodostivatko he kyseisessä asiassa esteettömän enemmistön.

Tämä kysymys oli erityisen perusteltu, koska ylimääräisen kokouksen koollekutsumista vaatineisiin kuuluivat Timo Tossavainen, Markku Kankaanranta, Marko Poikela ja Eeva Airas. He eivät olleet tilapäisen valiokunnan prosessiin nähden ulkopuolisia kunnanhallituksen jäseniä, vaan olivat itse osallistuneet prosessin käynnistämiseen ja myöhemmin eri tavoin Lakson toimintaa koskevan aineiston tuottamiseen ja arviointiin.

Hallintosääntö: enemmistö voi vaatia kokousta, mutta puheenjohtaja määrää kokousajan

Pelkosenniemen hallintosäännön 127 §:n mukaan kokous pidetään myös silloin, kun enemmistö toimielimen jäsenistä tekee puheenjohtajalle esityksen kokouksen pitämisestä ilmoittamansa asian käsittelemiseksi. Hallintosäännön mukaan kokousajan määrää kuitenkin puheenjohtaja.

Enemmistön oikeus vaatia asian käsittelyä ei siten tarkoita, että enemmistö tai varapuheenjohtaja voisi ottaa puheenjohtajalle kuuluvan toimivallan ja määrätä sitovasti kokouksen ajankohdan.

Lisäksi ennen kuin kokousvaatimukseen voidaan vedota hallintosäännössä tarkoitettuna enemmistön vaatimuksena, on arvioitava, muodostuuko tämä enemmistö henkilöistä, jotka voivat juuri kyseisessä asiassa osallistua asian käsittelyyn.

Kuntalain 97 §:n mukaan muun luottamushenkilön kuin valtuutetun esteellisyyteen sovelletaan hallintolain 27–30 §:ää. Hallintolain 27 §:n mukaan esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä. Hallintolain 29 §:n mukaan esteellisyyksysymys on ratkaistava viipymättä.

Kokousta vaatineet henkilöt olivat itse käynnistäneet puheenjohtajiston luottamusta koskevan prosessin

Alkuperäisessä aloitteessa tilapäisen valiokunnan perustamiseksi ei esitetty yleistä selvitystä kunnanhallituksen toiminnasta. Aloite kohdistui kunnanhallituksen puheenjohtajiston luottamukseen ja mahdolliseen erottamiseen.

Aloitteen allekirjoittajiin kuuluivat juuri Timo Tossavainen (hallituksen varapuheenjohtaja), Markku Kankaanranta, Marko Poikela ja Eeva Airas.

Tällä on esteellisyysarviossa olennainen merkitys. Samat henkilöt olivat ensin käynnistämässä Lakson ja koko puheenjohtajiston luottamusta koskevaa prosessia ja osallistuivat tämän jälkeen eri rooleissa saman prosessin jatkamiseen.

Pelkkä aloitteen allekirjoittaminen ei vielä yksinään ratkaise esteellisyyttä. Tässä tapauksessa kysymys ei kuitenkaan jää tähän. Henkilöiden myöhemmät tehtävät ja ennen kaikkea heidän omat kirjalliset lausumansa tilapäiselle valiokunnalle osoittavat heidän konkreettisen suhteensa Laksoa koskevaan asiaan.

Timo Tossavainen – aloitteen tekijä, arvioinnin kohde ja Laksoa vastaan vakavia väitteitä esittänyt henkilö

Timo Tossavaisen asema oli erityisen ongelmallinen.

Hän oli itse tilapäisen valiokunnan perustamista koskevan aloitteen allekirjoittaja. Samalla hän oli kunnanhallituksen varapuheenjohtajana itse sen puheenjohtajiston jäsen, jonka luottamusta ja mahdollista erottamista aloitteessa esitettiin selvitettäväksi.

Tossavainen ei myöskään jäänyt valiokuntamenettelyssä neutraaliksi kuultavaksi. Häntä kuultiin, hän antoi kirjallisen lausunnon ja vastineita sekä kommentoi Lakson vastineita.

Erityisen merkityksellinen on hänen 21.4.2026 valiokunnalle antamansa lausuma. Tossavainen esitti Lakson ja tämän avustajan toiminnasta väitteitä, joiden mukaan tarkoituksena olisi ollut muun muassa ”järjestää Kalliolle voitto”, ja kuvasi menettelyä painostamisena sekä mahdollisena virka-aseman väärinkäyttämisenä.

Hän meni lausumassaan vielä pidemmälle kuvaamalla menettelyä ”mahdolliseksi kiristämiseksi” ja pyytämällä valiokuntaa saattamaan asian kunnanhallituksen arvioitavaksi sen ratkaisemiseksi, tulisiko asiassa kääntyä esitutkintaviranomaisen puoleen.

Tossavainen oli siten samanaikaisesti:

- valiokunnan perustamista koskevan aloitteen allekirjoittaja;
- itse arvioitavan puheenjohtajiston jäsen;
- valiokunnan kuultava ja lausunnonantaja;
- Laksoa koskevien erittäin vakavien väitteiden esittäjä; sekä
- henkilö, joka oli itse esittänyt asian mahdollista saattamista esitutkintaviranomaisen arvioitavaksi.

Tämän kokonaisuuden jälkeen hänen asemaansa ei voitu samassa asiakokonaisuudessa pitää automaattisesti neutraalina varapuheenjohtajana.

Tossavaisen esteellisyydestä oli vähintään syntynyt sellainen konkreettinen ja objektiivisesti perusteltu kysymys, joka oli ratkaistava ennen kuin hänen voitiin katsoa voivan käyttää varapuheenjohtajan toimivaltaa juuri tässä asiassa.

Markku Kankaanranta – aloitteen tekijästä tilapäisen valiokunnan puheenjohtajaksi

Markku Kankaanranta oli niin ikään alkuperäisen valiokunta-aloitteen allekirjoittaja.

Tämän jälkeen hänestä tuli tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja.

Kankaanrannan asema muodostui siten poikkeukselliseksi. Hän oli ensin itse mukana käynnistämässä Lakson ja puheenjohtajiston luottamusta koskevaa prosessia ja tämän jälkeen johti sitä toimielintä, jonka tehtäväksi annettiin asian selvittäminen ja valtuustolle valmisteleminen.

Kun Kankaanranta tämän lisäksi kunnanhallituksen jäsenenä osallistui vaatimukseen ylimääräisen kokouksen järjestämisestä hänen itsensä johtamalle valiokunnalle annettavan lausunnon käsittelemiseksi, hänen asemansa muodostui kaksijakoiseksi.

Hän oli yhtäältä lausuntoa pyytävän ja vastaanottavan tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja ja toisaalta lausunnon antavan kunnanhallituksen jäsenenä vaatimassa ylimääräistä kokousta lausunnon käsittelemiseksi.

Tämä kaksoisrooli muodosti vähintään sellaisen objektiivisen esteellisyysskysymyksen, jota ei voitu sivuuttaa laskettaessa kokousta vaatineen enemmistön jäsenmäärää.

Marko Poikela – aloitteen tekijä ja Lakson toiminnasta jo johtopäätökset tehnyt lausunnonantaja

Marko Poikela oli alkuperäisen valiokunta-aloitteen allekirjoittaja ja antoi tämän jälkeen 21.4.2026 tilapäiselle valiokunnalle kirjallisen lausuman.

Poikelan lausuma on esteellisyyssarvioinnissa erityisen merkittävä, koska hän ei tyydy kuvaamaan tapahtumia, vaan tekee Lakson toiminnasta nimenomaisia oikeudellisesti ja hallinnollisesti kielteisiä johtopäätöksiä.

Poikela katsoo Lakson toiminnassa olevan ”merkittäviä viitteitä operatiiviseen toimintaan puuttumisesta”. Hän väittää Lakson pyrkineen vaikuttamaan yksityiskohtaisesti viranhaltijavalmisteluun, sekaantuneen rekrytointiprosesseihin ja vaikuttaneen hallinnollisiin menettelyihin tavalla, joka hänen mukaansa ylittää poliittisen ohjauksen ja lähestyy viranhaltijalle kuuluvaa toimivaltaa.

Tämän jälkeen Poikela tekee yksiselitteisen johtopäätöksen:

”Puheenjohtajan toiminta ei ole ollut roolin mukaista.”

Hänen mukaansa toimintaan sisältyy ”merkittäviä viitteitä roolin rajojen ylittämisestä”. Samassa yhteydessä hän arvioi päinvastaisesti, että varapuheenjohtajan toiminta on ollut roolin mukaista.

Poikela arvioi lisäksi Lakson toimintaa turvallisemman tilan periaatteiden näkökulmasta ja päätyy jälleen suoraan lopputulokseen, ettei puheenjohtajan toiminta ole täyttänyt näitä periaatteita. Samalla hän toteaa varapuheenjohtajan toiminnan olleen niiden mukaista.

Poikela oli siis jo ennen myöhempää kokousvaatimusta:

1. osallistunut Lakson ja puheenjohtajiston luottamusta koskevan prosessin käynnistämiseen;
2. toimittanut valiokunnalle Laksoa vastaan aineistoa;
3. muodostanut kirjallisesti kielteisen käsityksen Lakson toiminnasta;
4. katsonut Lakson ylittäneen puheenjohtajan roolin rajoja; sekä
5. ottanut samassa lausumassa nimenomaisen myönteisen kannan Tossavaisen toimintaan.

Poikelan esteellisyysväite ei siten perustu pelkkään valiokunta-aloitteen allekirjoittamiseen. Hänen oma kirjallinen lausumansa osoittaa hänen jo muodostaneen käsiteltävästä Laksoa koskevasta asiakokonaisuudesta selvän ja yksiselitteisen kannan.

Tämän jälkeen hänen osallistumisensa saman asian vuoksi esitettyyn ylimääräisen kokouksen vaatimukseen edellytti hänen esteellisyytensä arvioimista.

Eeva Airas – kokouskysymyksestä jo kielteisen arvion Lakson toiminnasta tehnyt henkilö

Eeva Airaksen asema on kohdan 2 kannalta vielä erityisen merkittävä, koska hänen 21.4.2026 lausumansa käsittelee nimenomaisesti samaa ylimääräisen kokouksen koollekutsumista, josta minulta nyt vaaditaan selvitystä.

Airas oli ensinnäkin alkuperäisen valiokunta-aloitteen allekirjoittaja. Hän kertoo itse lausumassaan, että hänelle oli muodostunut käsitys siitä, ettei tilanne korjaannu ilman ulkopuolista arviointia ja että tämän vuoksi hän allekirjoitti aloitteen tilapäisen valiokunnan perustamisesta selvittämään kunnanhallituksen puheenjohtajan luottamusta.

Airas ei siten ollut vain muodollisesti allekirjoittanut aloitetta, vaan kertoo itse jo tuolloin muodostaneensa kielteisen käsityksen Lakson toiminnasta.

Hän esittää lausumassaan Lakson puhuneen viranhaltijoille vähättelevästi, arvostelleen heidän työtään asiattomasti, heikentäneen työrauhaa ja puuttuneen operatiiviseen toimintaan tavalla, jonka Airas katsoi kuuluvan viranhaltijoille.

Ratkaisevaa kohdan 2 kannalta on kuitenkin Airaksen lausuman jakso, joka koskee juuri 9.3.2026 ylimääräistä kokousta.

Airas toteaa, että kokous olisi hänen käsityksensä mukaan tullut kutsua koolle. Hän katsoo kokouksen järjestämättä jättämisen viivyttäneen asian käsittelyä ja ilmoittaa tämän vuoksi luottamuksensa kunnanhallituksen puheenjohtajan toimintaan heikentyneen entisestään.

Airas ottaa lisäksi itse kantaa Tossavaisen esteellisyyteen. Hän toteaa kategorisesti, ettei varapuheenjohtaja hänen mielestään ollut esteellinen käsittelemään kunnanhallituksen enemmistön vaatimusta uuden kokouksen järjestämisestä.

Tämän jälkeen hän arvioi Lakson käyttäneen esteellisyysperusteita asian käsittelyn vaikeuttamiseen ja viivyttämiseen.

Tällä on erityinen merkitys.

Airas oli siis jo ennen nyt arvioitavaa myöhempää menettelyä kirjallisesti muodostanut kannan juuri siihen kysymykseen, josta minulta nyt pyydetään selvitystä. Hän oli arvioinut toimintani vääräksi, käyttänyt sitä perusteena luottamuksensa heikkenemiselle, ratkaissut omassa lausumassaan Tossavaisen esteettömyyden ja katsonut minun käyttäneen esteellisyysperusteita asian viivyttämiseen.

Tämän jälkeen Airaksen osallistuminen saman asiakokonaisuuden vuoksi esitettyyn ylimääräisen kokouksen vaatimukseen synnytti vähintään sellaisen konkreettisen puolueettomuuskysymyksen, joka oli ratkaistava hallintolain esteellisyysäännösten mukaisesti.

Esteellisyyskysymys ei ollut jälkikäteen rakennettu

Edellä kuvatut seikat osoittavat, ettei kysymys kokousta vaatineiden jäsenten esteellisyydestä ollut jälkikäteen rakennettu puolustus.

Heidän omat kirjalliset lausumansa osoittavat heidän suhteensa käsiteltävään asiaan.

Erityisen merkityksellistä on, että Airas oli jo nimenomaisesti arvostellut Laksoa juuri 9.3.2026 kokouksen koollekutsumatta jättämisestä, ja Poikela oli jo tehnyt kirjallisen johtopäätöksen, ettei Lakson toiminta ollut roolin mukaista.

Tossavainen puolestaan oli mennyt vielä pidemmälle ja esittänyt Lakson menettelystä mahdolliseen virka-aseman väärinkäyttämiseen ja jopa mahdolliseen kiristämiseen viittaavia väitteitä.

Kankaanranta puolestaan oli siirtynyt valiokunnan perustamista vaatineen aloitteen allekirjoittajasta saman tilapäisen valiokunnan puheenjohtajaksi.

Näin ollen neljän kokousta vaatineen henkilön asema oli kokonaisuutena sellainen, että heidän esteellisyytensä arvioiminen ennen heidän lukemistaan hallintosäännössä tarkoitetuksi enemmistöksi oli oikeudellisesti perusteltua.

Ratkaiseva kysymys: oliko olemassa esteetön enemmistö?

Kunnanhallituksen selvityspyynnössä käytetty ilmaisu ”kunnanhallituksen enemmistö” ei itsessään ratkaise asiaa.

Ennen hallintosäännön 127 §:n soveltamista oli ratkaistava:

Muodostivatko Tossavainen, Kankaanranta, Poikela ja Airas juuri tässä asiassa esteettömän enemmistön, kun he olivat itse käynnistäneet Lakson ja puheenjohtajiston luottamusta koskevan prosessin ja tämän jälkeen osallistuneet siihen edellä kuvatuilla tavoilla?

Tämä kysymys korostuu erityisesti siksi, että heidän omat lausumansa eivät olleet neutraaleja tapahtumakuvauksia, vaan sisälsivät jo pitkälle meneviä arvioita Lakson toiminnasta.

Hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan henkilö on esteellinen, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu. Arviointi on objektiivinen: kysymys ei ole siitä, kokeeko henkilö itse olevansa puolueeton, vaan siitä, onko ulkopuolisen näkökulmasta olemassa erityinen syy epäillä puolueettomuutta.

KHO:2021:141 osoittaa lisäksi juuri tilapäisen valiokunnan yhteydessä, että erottamismenettelyyn liittyvät esteellisyydet voivat syntyä jo asian valmisteluvaiheessa ja että esteellisen henkilön osallistuminen voi johtaa päätöksen kumoamiseen virheellisessä järjestyksessä syntyneenä.

Puheenjohtajan vastuu

Kunnanhallituksen puheenjohtajana en voinut tietoisesti sivuuttaa näitä seikkoja ja kohdella kokousvaatimusta ikään kuin sen olisi esittänyt asian suhteen kiistatta esteetön enemmistö.

En myöskään voinut pitää Tossavaista automaattisesti esteettömänä varapuheenjohtajana tilanteessa, jossa hän oli itse aloitteen allekirjoittaja ja arvioinnin kohteena olevan puheenjohtajiston jäsen sekä oli lisäksi esittänyt minusta mahdolliseen rikolliseen menettelyyn viittaavia väitteitä.

Tämä ei tarkoita, että olisin yksin ratkaissut muiden jäsenten esteellisyyden. Hallintolain 29 §:n mukaan monijäsenisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää toimielin.

Puheenjohtajana minun oli kuitenkin perusteltua edellyttää, että nämä esteellisyyksymykset ratkaistaan ennen kuin kyseisten henkilöiden katsotaan muodostavan hallintosäännössä tarkoitetun enemmistön tai ennen kuin heidän vaatimuksensa perusteella ryhdytään saman asian käsittelyä koskeviin toimenpiteisiin.

Asiaa ei estetty käsittelemästä

Menettelyni tarkoituksena ei ollut estää tilapäisen valiokunnan lausuntoasian käsittelemistä.

Tämän osoittaa konkreettisesti asian myöhempi kulku. Kunnanhallitus käsittelee lausuntoasian 8.6.2026, ja tilapäinen valiokunta vastaanotti kunnanhallituksen lausunnon 9.6.2026.

Asia ei siten jäänyt käsittelemättä eikä sitä siirretty määräämättömäksi ajaksi. Kyse oli lyhyestä siirtymästä, jonka aikana oli perusteltua pyrkiä turvaamaan asian esteetön valmistelu ja käsittely.

Tämä on olennainen vastanäyttö väitteelle siitä, että olisin käyttänyt puheenjohtajan asemaa asian käsittelyn estämiseen.

Virka-, rikos- ja vahingonkorvausvastuuta koskeneet huomautukset

Avustajani välityksellä esitettyjä huomautuksia mahdollisesta virka-, rikos- ja vahingonkorvausvastuusta on arvioitava tässä asiayhteydessä.

Niillä ei ole tarkoitettu ratkaista kenenkään syyllisyyttä tai henkilökohtaista vastuuta ennakolta.

Tarkoituksena oli tuoda esille se oikeudellinen lähtökohta, että jos päätöksentekijöille on yksilöidysti ilmoitettu mahdollisista esteellisyyksistä ja tästä huolimatta menettelyä jatketaan

ilman esteellisyysskysymysten asianmukaista ratkaisemista, menettelyyn voi liittyä virkavastuuta ja viime kädessä myös rikos- tai vahingonkorvausoikeudellisen arvioinnin tarve.

Kuntalain 85 §:n mukaan luottamushenkilö hoitaa tointa virkavastuulla. Perustuslain 118 § sisältää yleiset virkavastuuta koskevat lähtökohdat ja rikoslain 40 luvussa säädetään virkarikoksista.

Mahdollisen vastuun olemassaolon ratkaiseminen ei kuulu minulle kunnanhallituksen puheenjohtajana, vaan tarvittaessa toimivaltaiselle viranomaiselle ja viime kädessä tuomioistuimelle.

Johtopäätös

En ole perusteettomasti kieltäytynyt kutsumasta kunnanhallitusta koolle enkä pyrkinyt estämään kunnanhallituksen päätöksentekoa.

Kysymys oli poikkeuksellisesta tilanteesta, jossa ylimääräistä kokousta vaatineeseen ryhmään kuuluivat Timo Tossavainen, Markku Kankaanranta, Marko Poikela ja Eeva Airas, jotka kaikki olivat osallistuneet Lakson ja puheenjohtajiston luottamusta koskevan tilapäisen valiokunnan prosessin käynnistämiseen ja myöhemmin eri tavoin saman asian käsittelyyn.

Kyse ei ollut vain heidän muodollisista rooleistaan:

Tossavainen oli itse puheenjohtajiston jäsen, Laksoa vastaan lausunnon antanut henkilö ja esittänyt jopa mahdolliseen rikolliseen menettelyyn viittaavia väitteitä.

Kankaanranta oli prosessin käynnistämiseen osallistunut aloitteen allekirjoittaja ja myöhemmin saman asian selvittämistä johtaneen tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja.

Poikela oli jo kirjallisesti päätenyt siihen, ettei Lakson toiminta ollut roolin mukaista ja ettei se täyttänyt turvallisemman tilan periaatteita, samalla kun hän oli arvioinut Tossavaisen toiminnan asianmukaiseksi.

Airas oli puolestaan käyttänyt juuri 9.3.2026 kokouksen koollekutsumatta jättämistä perusteena luottamuksensa heikkenemiselle, ottanut nimenomaisen kannan Tossavaisen esteettömyyteen ja katsonut Lakson käyttäneen esteellisyyssperusteita asian käsittelyn vaikeuttamiseen ja viivyttämiseen.

Näissä olosuhteissa kysymys näiden henkilöiden esteellisyydestä ei ollut teoreettinen eikä jälkikäteen rakennettu. Se perustui heidän omiin tekoihinsa, asemiinsa ja kirjallisiin lausumiinsa. Heidän esteellisyytensä oli tästä syystä ratkaistava ennen kuin heidän katsottiin muodostavan juuri kyseisessä asiassa hallintosäännössä tarkoitetun esteettömän enemmistön.

Puheenjohtajana toimintani tarkoituksena oli turvata kunnanhallituksen päätöksenteon lainmukaisuus, puolueettomuus ja esteettömyys – ei estää päätöksentekoa. Tätä tukee ratkaisevasti se, että asia myös tosiasiallisesti käsiteltiin kunnanhallituksessa 8.6.2026 ja toimitettiin tilapäiselle valiokunnalle heti seuraavana päivänä.

3. Tilapäisen valiokunnan lausuntopyyntö – asian valmistelu, esteellisyydet, ylimääräisen kokouksen vaatimus ja kunnanhallituksen puheenjohtajan vastuu

Kunnanhallituksen selvityspyynnössä kysytään, millä perusteella jätin elinvoimajohtajan valmisteleman lausunnon pois esityslistalta ja miksi en kutsunut kunnanhallitusta ylimääräiseen kokoukseen tilapäisen valiokunnan lausuntopyynnön käsittelemiseksi.

Menettelyäni ei voida arvioida irrallisena kysymyksenä siitä, olenko puheenjohtajana puuttunut viranhaltijavalmisteluun. Olennaista on, että olin jo ennen asian käsittelyä saattanut kunnan tietoon yksilöidyt esteellisyysongelmat, jotka koskivat sekä lausunnon valmistelua että ylimääräisen kokouksen koollekutsumista vaatineita henkilöitä.

Viranhaltijoiden esteellisyys oli saatettu kunnan tietoon ennen asian käsittelyä

Olin katsonut, että vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto, elinvoimajohtaja Sari Niemi sekä talous- ja hallintopäällikkö Lauri Lehtikero olivat esteellisiä osallistumaan tilapäisen valiokunnan lausuntopyyntöä koskevan asian valmisteluun.

Kunnan omassa valmisteluaineistossa todetaan, että kunnanjohtaja ja hallinto- ja talouspäällikkö olivat esteellisiä ja että valmistelu oli tästä syystä siirretty elinvoimajohtaja Niemelle.

Valmistelun siirtäminen Niemelle ei kuitenkaan sellaisenaan poistanut esteellisyysongelmaa. Myös Niemen esteellisyys oli nimenomaisesti saatettu kunnan tietoon ennen asian käsittelyä.

Hallintolain 27 §:n mukaan esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä. Säännös koskee myös muuta asian käsittelyyn osallistuvaa henkilöä. Hallintolain 29 §

puolestaan edellyttää, että esteellisyyskysymys ratkaistaan viipymättä, ja 30 § lähtee siitä, että esteellisen virkamiehen tilalle määrätään esteetön virkamies.

Esteellisyys ei rajoitu lopullisen päätöksen tekemiseen, vaan käsittelyn käsite ulottuu myös asian valmisteluun. Tämä on tässä tapauksessa ratkaisevaa, koska kysymys oli siitä, kuka sai valmistella kunnanhallituksen nimissä Lakson toimintaa arvioivan lausunnon.

Sari Niemen asema ei ollut ulkopuolisen ja neutraalin valmistelijan asema

Niemen esteellisyyttä koskeva käsitykseni ei perustunut yksinomaan hänen organisatoriseen asemaansa suhteessa vt. kunnanjohtajaan.

Niemi toimii vt. kunnanjohtaja Merikannon suorana alaisena. Tämän vuoksi Niemen voidaan katsoa olevan esteellinen osallistumaan esimiehensä riita-asiaa koskevaan valmisteluun ja esittelyyn. Esimies-alainen -suhde on omiaan vaarantamaan asian käsittelyssä edellytettävän puolueettomuuden ja objektiivisuuden. Kun valmistelija on välittömässä alaisuussuhteessa asian osapuoleen, voi syntyä perusteltu epäily siitä, että valmistelu ja esittely eivät tapahdu täysin riippumattomasti, mikä heikentää luottamusta menettelyn tasapuolisuuteen ja puolueettomuuteen.

Toinen perusteltu syy Niemen esteellisyyteen on, että Niemi oli itse liittynyt niihin tapahtumiin, joita tilapäiselle valiokunnalle toimitetussa aineistossa käytettiin Lakson toimintaa koskevan arvostelun perusteena. Merikannon tilapäiselle valiokunnalle antamassa lausunnossa Laksoa arvosteltiin muun muassa väitetystä puuttumisesta viranhaltijavalmisteluun ja operatiiviseen johtamiseen. Merikanto päätyi arvioon, jonka mukaan Lakson toiminta oli hämärtänyt tai jopa ylittänyt luottamushenkilöiden ja viranhaltijajohdon välistä roolijakoa.

Samassa aineistossa kuvataan myös tapahtumaa, jossa Lakson väitetään keskeyttäneen Merikannon ja elinvoimajohtajan välisen palaverin tavalla, jonka Merikanto koki epäasialliseksi ja painostavaksi.

Niemi ei siten ollut asiakokonaisuuteen nähden ulkopuolinen henkilö. Hänen oma asemansa ja tapahtumat, joissa hän oli itse ollut mukana, olivat osa Laksoa koskevaa arvostelua. Tästä huolimatta hänen tehtäväkseen annettiin valmistella kunnanhallituksen lausuntoa samasta asiakokonaisuudesta ja arvioida siinä Lakson toimintaa.

Esteellisyttä oli tästä syystä arvioitava erityisesti hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan yleislausekejävin perusteella: vaarantuiko luottamus Niemen puolueettomuuteen muun erityisen syyn vuoksi.

KHO:2024:47:n mukaan yleislausekejäviä arvioidaan objektiivisesti. Erityisen syyn tulee olla ulkopuolisen havaittavissa ja sen puolueettomuutta vaarantavan vaikutuksen suunnilleen samanasteinen kuin lain yksilöidyissä esteellisyysperusteissa. KHO tuo ratkaisussa esille myös tilanteen, jossa henkilö on aikaisemmin antanut lausunnon tai esittänyt mielipiteensä myöhemmin ratkaistavasta asiasta.

Erityisen läheinen vertailukohta on apulaisoikeuskanslerin ratkaisu OKV/979/1/2008. Siinä kunnanjohtaja oli osallistunut selvityspyyntöjen tekemiseen asiassa siltä osin kuin kysymykset koskivat häntä itseään. Hänet katsottiin HL 28 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella esteelliseksi. Menettelyn katsottiin olevan myös hyvän hallinnon vastaista ja voivan ulospäin vaikuttaa puolueelliselta. Oikeuskansleri kiinnitti lisäksi kunnanhallituksen huomiota hallintolain ja hyvän hallinnon noudattamiseen.

Juuri tämä objektiivisen puolueettomuuden vaatimus oli oman toimintani lähtökohta.

Samalla on huomattava, ettei Niemen esteellisyttä tule perustaa yksinomaan palvelussuhteeseen kuntaan. Kuntalain 97 § sisältää kunnallishallintoa koskevan erityissäännöksen, jonka vuoksi palvelussuhde kuntaan ei sellaisenaan aiheuta esteellisyttä asiassa, jossa kunta on asianosainen. Niemen kohdalla olennaista oli hänen oma konkreettinen liittymänsä käsiteltävään tapahtumakokonaisuuteen.

Timo Tossavaisen asema ja ylimääräisen kokouksen vaatimus

Myös kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Timo Tossavaisen asema oli saatettu esteellisyyden kannalta kyseenalaiseksi.

Tossavainen oli itse ollut tilapäisen valiokunnan kuultavana siinä asiakokonaisuudessa, joka koski kunnanhallituksen puheenjohtajiston toimintaa. Hänen osaltaan kyse ei kuitenkaan ole siitä, että pelkkä kuultavana oleminen automaattisesti muodostaisi esteellisyyden. Arvioinnissa on otettava huomioon hänen kuulemisensa sisältö, hänen oma osallistumisensa Laksoa koskevaan tapahtumakokonaisuuteen sekä hänen tämän jälkeen harjoittamansa aktiivinen toiminta asian saamiseksi ylimääräisen kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Kuntalain 97 §:n mukaan kunnanhallituksen jäsenen esteellisyyteen sovelletaan hallintolain 27–30 §:ää.

Tossavaisen asemaa oli siten arvioitava objektiivisesti erityisesti HL 28 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella. Jos henkilö on itse antanut selvitystä Lakson toiminnasta ja tämän jälkeen ryhtyy aktiivisesti vaikuttamaan saman asian käsittelyyn, on perusteltua vähintään ratkaista hänen esteellisyytensä ennen kuin hän osallistuu asian käsittelyyn tai sitä välittömästi edistäviin toimenpiteisiin.

Lisäksi varapuheenjohtajan asema on erotettava puheenjohtajan asemasta. Varapuheenjohtajuus ei muodosta puheenjohtajan kanssa rinnakkaista yleistä toimivaltaa. Kunnan oman selvityspyynnön mukaan hallintosäännön 127 §:ssä enemmistölle annetaan mahdollisuus tehdä puheenjohtajalle esitys kokouksen pitämisestä, mutta kokousajan määrää puheenjohtaja.

Varapuheenjohtaja Tossavaisen suorittama kokouskutsun antaminen ja kokousajan määrääminen on tapahtunut ilman toimivaltaperustetta. Se, että hän on aiemmin johtanut kokousta varapuheenjohtajana tai että asiasta on tehty kirjaus kokouksen kohdassa "Muut asiat", ei synnytä hänelle itsenäistä oikeutta käyttää puheenjohtajan toimivaltaa. Kohdassa "Muut asiat" tehtyä kirjausta voidaan pitää enintään tiedoksiantona tai keskustelun tuloksena, eikä se muodosta oikeudellisesti sitovaa päätöstä. Kun puheenjohtaja ei ollut estynyt hoitamasta tehtäväänsä, toimivalta kokouksen koollekutsumiseen säilyi puheenjohtajalla, eikä varapuheenjohtaja voinut pätevästi päättää kokouksen ajankohdasta tai kutsua kokousta koolle.

Kunnanhallituksen puheenjohtajan vastuu asian lainmukaisesta käsittelystä

Toimintani lähtökohtana oli kunnanhallituksen puheenjohtajan vastuu johtaa toimielimen työskentelyä hallintosäännön mukaisesti ja huolehtia siitä, ettei puheenjohtajan johdolla tietoisesti edistetä menettelyä, johon liittyvät yksilöidyt esteellisyysskysymykset on jätetty ratkaisematta.

En katsonut voivani puheenjohtajana sivuuttaa sitä, että:

- kaksi johtavaa viranhaltijaa oli jo todettu esteellisiksi;
- myös valmistelijaksi määrätyn Sari Niemen esteellisyys oli yksilöidysti saatettu kunnan tietoon;

- Niemellä oli oma konkreettinen liittymä Laksoa koskevaan tapahtumakokonaisuuteen;
- myös ylimääräistä kokousta vaatineen varapuheenjohtaja Tossavaisen esteellisyys oli asetettu kyseenalaiseksi; ja
- esteellisyyksymykset oli hallintolain 29 §:n mukaan ratkaistava viipymättä.

Kysymys ei ollut siitä, että olisin puheenjohtajana pyrkinyt yksin ratkaisemaan muiden henkilöiden esteellisyyden. Hallintolain 29 § määrittää, kuka esteellisyydestä päättää. Puheenjohtajan vastuulla oli kuitenkin reagoida esille tuotuihin esteellisyysongelmiin ja järjestää asian käsittely siten, että ne voidaan ratkaista ennen pääasian käsittelyä.

Myös oikeuskanslerin ratkaisussa OKV/979/1/2008 korostettiin kunnanhallituksen vastuuta hallintolain ja hyvän hallinnon noudattamisesta kunnan asioiden käsittelyssä.

Asiaa ei estetty käsittelemästä – käsittely olisi siirtynyt vain viisi arkipäivää

Olennaista on myös se, etten pyrkinyt estämään tilapäisen valiokunnan lausuntopyynnön käsittelemistä.

Ilmoitin kirjallisesti, että asia tuodaan kunnanhallituksen seuraavaan varsinaiseen kokoukseen 8.6.2026 ja että käsittelyssä huolehditaan esteettömästä kokoonpanosta.

Käsittely olisi siten siirtynyt käytännössä vain viidellä arkipäivällä.

Tämä on keskeinen seikka arvioitaessa toimintani tarkoitusta ja oikeasuhtaisuutta. En pyrkinyt hautaamaan asiaa, siirtämään sitä määräämättömäksi ajaksi tai estämään kunnanhallitusta antamasta lausuntoaan. Tarkoituksena oli saada asia käsitellyksi muutamaa päivää myöhemmin menettelyssä, jossa esteellisyyksymykset oli ensin asianmukaisesti ratkaistu.

Johtopäätös

En ole tässä asiassa puuttunut esteettömän viranhaltijan normaaliin valmistelutoimivaltaan enkä käyttänyt kunnanhallituksen puheenjohtajan asemaa asian käsittelyn estämiseen.

Olen kunnanhallituksen puheenjohtajana reagoinut ennen asian käsittelyä yksilöityihin esteellisyysongelmiin ja pyrkinyt turvaamaan sen, että tilapäisen valiokunnan lausuntopyyntö käsitellään lainmukaisessa, puolueettomassa ja esteettömässä menettelyssä.

Hallintolain 27–30 §:n järjestelmä edellyttää, ettei esteellinen henkilö osallistu asian käsittelyyn, että esteellisyyskysymys ratkaistaan viipymättä ja että esteellisen henkilön tilalle määrätään lähtökohtaisesti esteetön henkilö. Kuntalain 97 § ulottaa nämä säännökset kunnanhallituksen jäseniin ja kunnan viranhaltijoihin laissa säädetyin kunnallishallintoa koskevin poikkeuksin.

KHO:2024:47:n ja oikeuskanslerin ratkaisun OKV/979/1/2008 perusteella esteellisyyden arvioinnissa merkitystä on myös sillä, miltä henkilön puolueettomuus objektiivisesti ulkopuolisen silmin arvioituna näyttää. Erityisen ongelmallista on henkilön osallistuminen sellaisen asian käsittelyyn, jossa hänen oma toimintansa tai tapahtumat, joissa hän itse on ollut osallisena, muodostavat osan arvioitavasta aineistosta.

Kun asia oli lisäksi tarkoitus käsitellä jo seuraavassa varsinaisessa kokouksessa vain viisi arkipäivää myöhemmin, toimintaani ei voida perustellusti kuvata asian käsittelyn estämiseksi. Kyse oli kunnanhallituksen puheenjohtajan vastuusta huolehtia siitä, että ennen päätöksentekoa esille tuodut esteellisyyskysymykset käsitellään ja että kunnanhallituksen lausunto syntyy menettelyssä, jonka puolueettomuuteen ja lainmukaisuuteen voidaan luottaa.

4. Oma esteellisyyteni, kunnanhallituksen puheenjohtajan duaalijohtamiseen perustuva rooli ja valmisteluun puuttumisen perusteet

Katson, etten ole ollut edellä käsitellyissä asioissa esteellinen. Olen toiminut kunnanhallituksen puheenjohtajana siinä poliittisen johtamisen, seurannan ja yhteensovittamisen tehtävässä, joka kunnanhallituksen puheenjohtajalle kuuluu.

Arvioinnissa on ensiksi erotettava toisistaan kaksi oikeudellisesti eri kysymystä: esteellisyys ja kunnanhallituksen puheenjohtajan aktiivinen osallistuminen kunnan johtamiseen ja valmistelua koskevaan vuorovaikutukseen. Se, että olen muodostanut asioista poliittisia näkemyksiä, esittänyt kysymyksiä, pyytänyt selvityksiä, arvostellut valmistelun puutteita tai ollut eri mieltä viranhaltijoiden ja muiden luottamushenkilöiden kanssa, ei sellaisenaan muodosta hallintolain mukaista esteellisyyttä.

Esteellisyyden tulee perustua hallintolain 28 §:ssä säädettyyn konkreettiseen perusteeseen. Poliittisen luottamushenkilön tehtävän aktiivinen hoitaminen, kriittinen arviointi tai poliittisen kannan muodostaminen eivät ole tällaisia perusteita.

Kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävä ei ole passiivinen

Olen hoitanut puheenjohtajan tehtävää suomalaisen kunnallishallinnon duaalijohtamisen lähtökohdasta. Siinä poliittinen johto ja ammattimainen viranhaltijajohto muodostavat kaksi eri, mutta jatkuvassa vuorovaikutuksessa toimivaa johtamisen puolta.

Kunnanjohtaja ja johtavat viranhaltijat vastaavat heille kuuluvasta valmistelusta, operatiivisesta johtamisesta ja toimeenpanosta. Kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävä on puolestaan johtaa poliittista yhteistyötä, välittää poliittisen päätöksenteon näkökulmaa viranhaltijajohdolle, seurata kunnan johtamista ja huolehtia osaltaan siitä, että kunnanhallituksella on päätöksentekonsa perusteeksi riittävät tiedot.

Tämä tehtävä ei voi toteutua niin, että puheenjohtaja saa osallistua asiaan vasta sen jälkeen, kun viranhaltija on laatinut lopullisen esityslistatekstin.

Käytännön kuntajohtamisessa poliittisen ja ammatillisen johdon välillä tarvitaan jatkuvaa vuoropuhelua, tiedonvaihtoa ja valmistelun ennakkollista arviointia. Ilman poliittiselta johdolta välittyvää tietoa esimerkiksi valtuuston tahdosta, kuntastrategiasta ja poliittisista tavoitteista viranhaltijavalmistelu tapahtuisi helposti irrallaan demokraattisesta päätöksenteosta.

Olen pitänyt tätä työskentelytapaa nimenomaan omana velvollisuutenani.

Olen joutunut puuttumaan valmistelun konkreettisiin puutteisiin

Oma aktiivisuuteni ei myöskään ole syntynyt tyhjiössä.

Olen toimikauteni aikana joutunut toistuvasti tilanteisiin, joissa olen katsonut, ettei kunnanhallitukselle valmisteltu aineisto ole ollut riittävän selkeää, oikeudellisesti perusteltua tai päätöksenteon kannalta riittävästi selvitettyä.

Hallintolain 31 § velvoittaa viranomaisen huolehtimaan asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Omassa vastauksessani olen tämän vuoksi pitänyt valmistelun laadun valvomista olennaisena kysymyksenä: jos valmistelu ei täytä asian selvittämiseksi asetettavia vaatimuksia, en ole pitänyt oikeana sitä, että puheenjohtajana vain sallisin asian etenemisen päätettäväksi ilman lisäselvityksiä.

Tässä suhteessa toimintani on ollut johdonmukaista.

Esimerkiksi YT-menettelyn keskeyttämisessä katsoin asian olevan sekä kunnallisen päätösvallan että kunnan talouden kannalta niin merkittävä, että kunnanhallituksen oli saatava asianmukaisesti

perusteltu esitys siitä, miksi menettely keskeytetään, millä oikeudellisella perusteella näin tehdään ja miksi aikaisempaa valmistelua ei voitu jatkaa.

En siis määrännyt, mikä viranhaltijan esityksen lopputuloksen tulee olla. Vaadin, että esitykselle on olemassa perusteet, jotka kunnanhallitus voi arvioida.

Sama toimintatapa ilmenee muissakin asioissa.

Pelikenttää koskevassa asiassa valmistelussa oli epäselvyyttä siitä, olivatko hankkeessa toimivat henkilöt asianomaisen yhdistyksen oikeita ja toimivaltaisia edustajia. Olen puheenjohtajana edellyttänyt asian selvittämistä ennen kuin kunta ryhtyy toimimaan oikeudellisesti epäselvän osapuolen kanssa. Oman vastaukseni mukaan juuri selvityksen jälkeen oikea asiantila saatiin esille ja hanke pystyi etenemään.

Pyhäjärven koulun kohdalla olen puolestaan kiinnittänyt huomiota siihen, olivatko tilojen käyttäjät saaneet tiedon rakennuksessa havaituista kosteus-, home- ja muista rakenteellisista ongelmista.

Kirpputoriasiassa kuntalainen oli ottanut minuun yhteyttä, minkä jälkeen olin duaalimallin mukaisesti yhteydessä kunnanjohtajaan ja asiasta keskusteltiin ennen asian viemistä kunnanhallitukseen. Kunnanhallitus päätti ottaa asian käsiteltäväksi, asiasta keskusteltiin ja lopulta oma kantani hävisi äänestyksessä 4–1. Tämä osoittaa mielestäni hyvin oman roolini: olen vienyt asian demokraattiseen päätöksentekoon, en ratkaissut sitä itse.

Kriittisyyteni viranhaltijoita kohtaan on seurannut valmistelun ongelmista

Olen ollut kriittinen eräitä viranhaltijoiden toimia kohtaan. Tätä en kiistä.

On kuitenkin ratkaisevaa ymmärtää, miksi olen ollut kriittinen.

Kriittisyyteni ei ole ollut henkilökohtaista eikä se ole perustunut haluun siirtää operatiivista päätösvaltaa itselleni. Olen ollut kriittinen silloin, kun olen havainnut valmistelussa puutteita, päätöksenteon oikeudellisissa perusteissa epäselvyyttä, toimivaltakysymyksiä tai tilanteita, joissa kunnanhallituksen käytettävissä ei mielestäni ole ollut riittäviä tietoja.

Omassa aikaisemmassa vastauksessani olen tämän ilmaissut siten, että olen useissa tilanteissa nostanut esille valmistelun puutteita, oikeudellisia riskejä sekä kunnan strategiseen johtamiseen liittyviä kysymyksiä, ja jos valmistelu on ollut puutteellista tai epäselvää, olen pitänyt velvollisuutenani pyytää lisäselvityksiä ennen päätöksentekoa.

Tätä toimintaa ei mielestäni voida arvioida irrottamalla jokin yksittäinen tiukka kysymys tai sähköpostiviesti siitä tilanteesta, johon olen reagoinut.

Arvioinnissa on tarkasteltava sekä reaktiotani että sitä edeltänyttä valmistelua.

Jos valmistelussa on ollut todellinen puute, puheenjohtajan puuttuminen siihen ei muutu epäasialliseksi vain siksi, että viranhaltija kokee kritiikin epämiellyttävänä.

Johtavien viranhaltijoiden vähäinen kuntahallinnon kokemus on lisännyt yhteistyön tarvetta

Olen myös joutunut ottamaan huomioon Pelkosenniemen johtamisympäristön erityispiirteet.

Useat kunnan johtavista viranhaltijoista ovat olleet ensimmäisessä johtavassa kuntahallinnon tehtävässään. Olen vastauksessani kuvannut tämän näkyneen ajoittain valmistelun tasossa ja siinä, että kuntahallinnon toimintatapoja on jouduttu opettelemaan käytännön työssä.

Tätä en pidä sinänsä moitteena. Jokaisen on joskus oltava ensimmäisessä kuntajohtamisen tehtävässään.

Mutta juuri tällaisessa tilanteessa poliittisen ja ammatillisen johdon välinen vuoropuhelu korostuu. Puheenjohtajan ei ole mahdollista vetäytyä sivuun tilanteessa, jossa hänen tietoonsa tulee päätöksenteon kannalta merkityksellisiä oikeudellisia, poliittisia tai paikalliseen toimintaympäristöön liittyviä seikkoja.

Olen pyrkinyt tuomaan tähän yhteistyöhön omaa kokemustani poliittisesta päätöksenteosta, poliittisten prosessien ymmärtämisestä ja kuntahallinnon toimintamalleista. Vastauksessani olen myös nimenomaisesti kuvannut oman roolini siten, että olen pyrkinyt tukemaan yhteistyötä ja selviytymään yhdessä virkajohdon kanssa kokemuksen puutteista aiheutuneista käytännön ongelmista.

Aktiivinen osallistuminen valmisteluun ei ole sama kuin valmisteluvallan ottaminen

Pidän tässä tärkeänä yhtä peruserottelua.

Valmisteluun liittyvään keskusteluun osallistuminen ei ole sama asia kuin valmisteluvallan ottaminen itselle.

En ole tehnyt viranhaltijoiden puolesta viranhaltijapäätöksiä. En ole allekirjoittanut heidän esityksiään heidän puolestaan. En ole myöskään yksin ratkaissut kunnanhallitukselle kuuluvia asioita.

Olen kysynyt, pyytänyt tietoa, esittänyt vaihtoehtoja, vaatinut perusteluja ja pyrkinyt varmistamaan, että viranhaltijoiden valmistelun jälkeen asian ratkaisee se toimielin tai viranhaltija, jolle ratkaisuvalta kuuluu.

Esimerkiksi VT5-rekrytointia koskevassa asiassa olen itse todennut, että toimialajohtajan oikeuteen tehdä valinta en puuttunut. Tarkoitukseni oli saada päätöksentekoa varten selkeä käsitys hakijoista ja tuoda rekrytointiin kunnan strategiaa tavoitteita koskeva näkökulma.

Tämä on juuri duaalijohtamisen raja: poliittinen johto osallistuu tavoitteiden ja poliittisen tahtotilan muodostamiseen ja tuo ne valmistelun tietoon, mutta toimivaltainen viranhaltija tai toimielin tekee sille kuuluvan päätöksen.

Kriittisyyteni on kohdistunut myös poliittisiin toimijoihin

On lisäksi tärkeää todeta, ettei kriittisyyteni ole kohdistunut yksipuolisesti viranhaltijoihin.

Olen joutunut arvostelemaan myös eräiden luottamushenkilöiden toimintaa silloin, kun olen pitänyt sitä kunnan päätöksenteon, hyvän hallinnon, esteellisyysäännösten tai puheenjohtajan tehtävien kannalta ongelmallisena.

Tämäkin tukee sitä, ettei kysymys ole henkilökohtaisesta vastakkainasettelusta virkajohdon kanssa.

Olen pitänyt lähtökohtana sitä, että samat hallinnon lainmukaisuuden ja asianmukaisen päätöksenteon vaatimukset koskevat niin viranhaltijoita kuin luottamushenkilöitäkin.

Esimerkiksi aineistossani olen tuonut esille, että myös kunnanhallituksen varapuheenjohtaja on itse osallistunut hyvin aktiivisesti valmistelua koskevaan keskusteluun, esittänyt oikeudellisia arvioita, vaatinut asiantuntijalausuntoja ja pyrkinyt vaikuttamaan valmistelun sisältöön.

Tämän vuoksi pidän epäjohtonmukaisena sellaista arviointia, jossa nimenomaan kunnanhallituksen puheenjohtajan osallistuminen vastaavaan poliittiseen ja oikeudelliseen keskusteluun esitettäisiin jo lähtökohtaisesti vääränä.

Kunnan oma aikaisempi arvio tukee aktiivista puheenjohtajuutta

Pidän tässä asiassa erittäin merkityksellisenä myös sitä, että kunnanhallitus on aikaisemmin arvioinut juuri puheenjohtajan osallistumista valmisteluun.

Aikaisemmassa lausunnossa on katsottu, että tilanteessa, jossa johtavilla viranhaltijoilla on rajallisesti kokemusta kunnallishallinnon toimintatavoista ja paikallisesta toimintaympäristöstä, kunnanhallituksen puheenjohtajan aktiivinen rooli valmistelun tukena ja poliittisen toimintaympäristön huomioon ottamisessa korostuu ja osallistuminen valmisteluun kuuluu lähtökohtaisesti puheenjohtajan tehtäviin.

Tätä pidän olennaisena myös nyt tehtävässä arvioinnissa.

Ei ole johdonmukaista ensin tunnistaa aktiivinen valmistelua tukeva puheenjohtajuus tehtävään kuuluvaksi ja tämän jälkeen käyttää samaa aktiivisuutta sellaisenaan perusteena väitteelle epäasiallisesta toiminnasta tai esteellisyydestä.

Esteellisyyttä ei voida rakentaa jälkikäteen kriittisyydestäni

Hallintolain esteellisyyssäännösten tarkoituksena on turvata päätöksenteon puolueettomuus. Niiden tarkoituksena ei ole tehdä poliittisesta luottamushenkilöstä mielipiteetöntä.

Kunnanhallituksen puheenjohtaja saa olla poliittisesti aktiivinen. Hän saa olla eri mieltä. Hän saa vaatia muutoksia valmisteluun. Hän saa esittää juridisia kysymyksiä. Hän saa arvostella kunnanjohtajan tai muun viranhaltijan esitystä. Hän saa tehdä kunnanhallituksessa vastaesityksen ja pyrkiä saamaan enemmistön oman kantansa taakse.

Tämä kuuluu poliittiseen päätöksentekoon.

Esteellisyys syntyy vasta, jos asiassa toteutuu jokin laissa säädetty esteellisyysperuste. Sitä ei voida johtaa siitä, että olen aikaisemmin ilmaissut käsitykseni asiasta tai arvioinut viranhaltijan toimintaa kriittisesti.

Jos tällainen tulkinta hyväksyttäisiin, kunnanhallituksen puheenjohtaja voisi menettää osallistumisoikeutensa lähes jokaiseen asiaan, johon hän on ennen kokousta aktiivisesti perehtynyt. Se olisi ristiriidassa koko poliittisen johtamisen tarkoituksen kanssa.

En ole ollut esteellinen

Minulle esitetyssä selvityspyynnössä ei ole yksilöity sellaista hallintolain 28 §:ssä säädettyä konkreettista perustetta, jonka vuoksi olisin ollut näissä asioissa esteellinen.

Se, että olen kunnanhallituksen puheenjohtajana:

pyytänyt lisäselvityksiä, arvioinut esitysten oikeudellisia perusteita, kiinnittänyt huomiota valmistelun puutteisiin, keskustellut kunnanjohtajan kanssa ennen kokouksia, ilmaissut poliittisen kantani, ollut eri mieltä viranhaltijan kanssa tai ollut kriittinen muiden luottamushenkilöiden toimintaa kohtaan,

ei tee minusta esteellistä.

Nämä seikat kuvaavat pikemminkin sitä, että olen hoitanut puheenjohtajan tehtävää aktiivisesti.

Oma lähtökohtani on ollut koko ajan se, että kunta ei ole osakeyhtiö eikä kunnanjohtaja yksin kunnan toimintaa määrittelevä toimitusjohtaja. Kunta on demokraattisesti johdettu julkisyhteisö, jossa poliittisella johdolla on oikeus ja velvollisuus osallistua strategiseen keskusteluun, arvioida valmistelua ja käyttää poliittista harkintaa. Tämän näkemyksen olen tuonut esille myös aikaisemmassa vastauksessani.

Johtopäätös

Katson, etten ole ollut esteellinen edellä tarkoitetuissa asioissa.

Olen toiminut kunnanhallituksen puheenjohtajana duaalijohtamisen mukaisesti. Olen pitänyt viranhaltijoiden operatiivisen toimivallan ja poliittisen johdon tehtävän erillään, mutta olen samalla käyttänyt aktiivisesti puheenjohtajalle kuuluvaa poliittista johtamis-, seuranta-, tiedonsaanti- ja yhteensovittamisroolia.

Olen joutunut puuttumaan valmisteluun silloin, kun olen havainnut siinä puutteita. Tämä on johtanut siihen, että olen ajoittain ollut kriittinen sekä virkajohdon että eräiden luottamushenkilöiden toimintaa kohtaan. Kriittisyyteni ei kuitenkaan ole ollut henkilökohtaista; se on ollut seurausta konkreettisista valmistelua, toimivaltaa, lainmukaisuutta tai kunnan etua koskevista kysymyksistä.

Aineistoni osoittaa myös konkreettisesti, että olen pyrkinyt saamaan asiat selvitetyiksi ennen päätöksentekoa ja että olen vienyt ratkaisut toimivaltaisille toimielimille. Olen esimerkiksi vaatinut YT-menettelyn keskeyttämiselle asianmukaiset perusteet, puuttunut oikeudellisesti epäselvään

valmisteluun ja huolehtinut siitä, että kunnanhallitukselle annetaan riittävät tiedot päätöksenteon tueksi.

Puheenjohtajan aktiivisuutta ei voida jälkikäteen kääntää osoitukseksi esteellisyydestä tai epäasiallisesta vaikuttamisesta vain sen vuoksi, että hänen esittämänsä kysymykset, vaatimukset tai kriittiset huomiot ovat olleet joillekin epämieluisia.

Ratkaisevaa on se, olenko ottanut toiselle toimielimelle tai viranhaltijalle kuuluvan päätösvallan itselleni. En ole.

Olen kysynyt, vaatinut perusteluja, pyytänyt selvityksiä, arvioinut valmistelun laatua ja käyttänyt poliittista harkintaani. Lopulliset ratkaisut ovat kuuluneet ja ne on jätetty toimivaltaisille viranhaltijoille, kunnanhallitukselle tai valtuustolle.

Tämä on ollut käsitykseni mukaan nimenomaan kunnanhallituksen puheenjohtajan vastuullista ja nykyaikaiseen duaalijohtamiseen perustuvaa tehtävänhoitoa – eikä peruste todeta minua esteelliseksi.

Laura Lakso

Entinen Pelkosenniemen kunnanhallituksen puheenjohtaja, kunnanvaltuutettu (kesk)